

ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

©2021 ІВАНОВ Ю. Б., КРАСНОНОСОВА О. М., ПОЛЯКОВА О. Ю., ТУР О. В.

УДК 338.242.4
JEL Classification: M21

Іванов Ю. Б., Красноносова О. М., Полякова О. Ю., Тур О. В.

Формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні

Реформа децентралізації влади, яка активно впроваджується в Україні протягом останніх п'яти років, здебільшого збільшила можливості органів місцевої влади щодо стимулювання розвитку малого бізнесу відповідно до вимог територіальної інфраструктури. Територіальні відмінності по регіонах України є досить значними. Залежно від галузевої структури як якісної характеристики та ряду кількісних характеристик представників сфери малого бізнесу формується склад інструментів розвитку їх діяльності. Проблема формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу розглядалася в роботах багатьох українських учених, як економістів, так і фахівців з державного управління, оскільки вона містить питання економічного обґрунтування доцільності тих чи інших заходів, а також їх законодавчої підтримки. Виходячи з потреби удосконалення методичного забезпечення формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні нагальним є теоретичне обґрунтування методичного підходу до вибору інструментів стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні. Сфера малого бізнесу в Україні потерпає від постійних змін як у правовому регулюванні, так і в економічному забезпеченні, що висуває додаткові вимоги до порядку проведення дослідження. Перш за все, було доведено, що дослідження слід проводити виходячи з динамічних характеристик стану підприємницької діяльності. Крім того, значні відмінності спостерігаються в умовах розвитку підприємницької діяльності по адміністративних територіях та по видах економічної діяльності. У зв'язку з цим виникає потреба в упорядкуванні як цілей розвитку, так і інструментів стимулюючого впливу. Розв'язання цієї проблеми можливе завдяки укладенню ієрархії. В результаті проведеної роботи сформовано методичний підхід до формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу в межах певної адміністративної території на підґрунті методу аналізу ієрархії.

Ключові слова: малий бізнес, стимулювання розвитку, формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу, ієрархія цілей та інструментів стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-4-21-28>

Рис.: 3. **Бібл.:** 8.

Іванов Юрій Борисович – доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: yuriy.ivanov.ua@gmail.com

Красноносова Олена Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: krasnonosova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0863-3705>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1890821/olena-m-krasnonosova/>

Полякова Ольга Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач сектора макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: polya_o@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8207-3198>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1639486/olha-poliakova/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57195496140>

Тур Олена Василівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: ellenn@ukr.net

UDC 338.242.4
JEL Classification: M21

Ivanov Y. B., Krasnonosova O. M., Poliakova O. Y., Tur O. V. Creating Incentive Tools for Small Business Development in Ukraine

The reform of power decentralization, which has been actively implemented in Ukraine for the last five years, has generally increased the capacity of local authorities to stimulate the development of small businesses in accordance with the requirements of territorial infrastructure. Territorial differences between regions in

Ukraine are quite significant. The composition of development tools for small business representatives depends on such a qualitative characteristic as the industry structure, and a number of quantitative characteristics. The problem of creating tools to stimulate the development of small business is considered in the works of many Ukrainian scientists, both economists and public administration specialists, as it deals with economic justification of the feasibility of certain measures, as well as their legislative support. Due to the necessity to improve the methodological support for the formation of tools stimulating small business development in Ukraine, the theoretical justification of the methodological approach to choosing such tools is urgent. The small business sector in Ukraine suffers from constant changes in both legal regulation and economic support, and so, additional requirements to the procedure of conducting research are appearing. First of all, it is proved that a study should be conducted based on the dynamics of the state of business activities. In addition, significant differences are observed in the conditions of business development by administrative territories and by types of economic activity. As a result, it becomes necessary to streamline both the development goals and incentive tools. It is possible to solve this problem by establishing a hierarchy. As a result of the conducted work, a methodical approach to creating development incentive tools for small business within a certain administrative territory is formed on the basis of the hierarchy analysis method.

Keywords: small business, development stimulation, creating small business development incentive tools, hierarchy of goals and tools for stimulating small business development in Ukraine.

Fig.: 3. **Bibl.:** 8.

Ivanov Yuriy B. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Chief Research Scientist, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: yuriy.ivanov.ua@gmail.com

Krasnonosova Olena M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Senior Research Fellow of the Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: krasnonosova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0863-3705>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1890821/olena-m-krasnonosova/>

Poliakova Olha Yu. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Head of Sector of Macroeconomic Analysis and Forecasting, Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: polya_o@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8207-3198>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1639486/olha-poliakova/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57195496140>

Tur Olena V. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Research Fellow, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: ellenn@ukr.net

Вступ. Реформа децентралізації влади, яка активно впроваджується в Україні протягом останніх п'яти років, здебільшого збільшила можливості органів місцевої влади щодо стимулювання розвитку малого бізнесу відповідно до вимог територіальної інфраструктури. Територіальні відмінності по регіонах України є досить значними: окрім того, що економічна статистика дає змогу розподілити регіони країни на дві групи – промислового та агропромислового спрямування, кожен з них має унікальний склад ресурсів різного характеру – природні копалини, водні ресурси, курортні й історичні осередки, все перелічене чинить вплив на галузеву приналежність і склад представників малого бізнесу.

Залежності від галузевої структури як якісної характеристики та ряду кількісних характеристик представників сфери малого бізнесу формується склад інструментів розвитку їх діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу розглядалася в роботах багатьох українських вчених, як економістів, так і фахівців з державного управління, оскільки вона містить питання економічного обґрунтування доцільності тих чи інших заходів, а також їх законодавчої підтримки. Питанням розвитку представни-

ків малого бізнесу присвячено роботи В. Бойко [1], Т. Васильців [2], З. Варналія [3], В. Горячука [4], В. Крупи [1], Р. Лупака [2], Н. Шафман [4].

Думки економістів щодо вибору пріоритетів у ході стимулювання розвитку суб'єктів підприємницької діяльності дещо розбіжні. Так, частина науковців вважає, що насамперед має стимулюватися розвиток фінансово-економічної складової діяльності представників малого бізнесу, адже саме вона відповідає за економічну безпеку підприємницького сектора. Ці автори [2] доводять нагальність обґрунтування методології розробки механізмів державно-приватного партнерства на засадах правового, інституційного та громадського регулювання розвитку підприємництва за участю органів державної влади, а також розроблення розгалуженої мережі недержавних інституцій.

Мінливість оточуючого середовища, а також внутрішніх умов функціонування представників малого бізнесу потребує формування інструментарію посилення їх фінансово-економічної безпеки в аспекті не лише функціональних складників, а й з огляду на сформовані відносини із партнерами, споживачькою аудиторією, конкуруючими організаціями, представниками виконавчої влади. Формування дієвих інструментів, на думку авторів [2], потребує

проведення попереднього моніторингу та ряду превентивних заходів, спрямованих на недопущення настання можливих загроз взаємодії. Серед рекомендованих методів автори [2] наполягають на прогнозуванні, оцінюванні потреб усіх зацікавлених сторін, координації їх дій і формуванні пропозицій із поліпшення економіко-правового забезпечення сфери малого бізнесу.

Інша група науковців [1] зосередили увагу на проблематиці стимулювання розвитку малого бізнесу в аграрній сфері, яка має певну специфіку у зв'язку із сезонністю ряду виконуваних робіт, використанням виключно приватного капіталу, єдністю права власності та управління, локальністю сфери діяльності, яка орієнтована на використання місцевих ресурсів сільських територій та концентрації на особистій праці власника і членів його сім'ї, що обумовлює персоналізований характер відносин між власником і працівниками, крім того названа незначна частка ринку в галузевій спеціалізації та фінансування діяльності переважно за рахунок власних коштів.

Науковці [1] наголошують, що ефективне стимулювання розвитку малого бізнесу в аграрній сфері можливе лише за умов вирішення низки нагальних проблем, таких як необхідність трансформації особистих селянських господарств у нові організаційні структури і набуття правового статусу сільськогосподарського товаровиробника.

Ознаками сприятливого підприємницького середовища в аграрній сфері є стабільність у правовій, економічній та фінансовій системах держави, «підтримка підприємництва державними структурами на всіх рівнях, гнучка та ефективна система пільг у сфері кредитування та оподаткування виробників сільськогосподарської продукції» [1].

До інструментів стимулювання розвитку малого бізнесу в аграрній сфері вчені [1] відносять формування прозорих правил розподілу коштів державної фінансової підтримки розвитку виробників сільськогосподарської продукції, формування дієвого організаційного механізму їх використання, фінансування реалізації перспективних бізнес-проектів в аграрному секторі, забезпечення трансферу інноваційних технологій у сферу малого бізнесу в АПК, їх популяризацію та фінансову підтримку методами лізингу, франчайзингу, пільгового кредитування, формування привабливості сільських територій та галузей аграрного виробництва для потенційних інвесторів, створення локальних інтегрованих виробничих систем та кластерів, збільшення частки зареєстрованої господарської діяльності на товарних засадах. Реалізація означеного інструментарію має відбуватися із використанням методів моніторингу, консультування та постійного інформаційного супроводу, що мають бути спрямовані на розвиток власного бізнесу на селі.

З. Варналій [3] зосереджує увагу на дослідженні стимулюючого впливу фіскальної політики держави на розвиток діяльності представників малого та середнього бізнесу.

На думку науковця, «однією з перешкод на шляху розвитку малого і середнього бізнесу залишається високий адміністративний тиск, з чим пов'язані надлишкові витрати коштів та часу» [3]. Подолати ситуацію, на думку

вченого, можливо завдяки стабілізації регуляторної бази та зниженню рівня корупції у суспільстві. У зв'язку з цим пропонується зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування, що здатне знизити вплив корупційної складової, на відміну від централізованого управління. З. Варналій зазначає, що «фіскальній політиці України, при цьому коротко- і навіть мікрострокові цілі, що, з одного боку, перешкоджає адекватному врахуванню майбутніх видатків, які пов'язані з демографічними характеристиками населення, а з іншого – обмежує поточні інвестиції в інноваційні чинники довгострокового економічного зростання» [3].

Серед інструментів стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу в контексті заходів фіскальної політики держави науковець пропонує оновити нормативну та законодавчу базу держави з тим, щоб вони забезпечували ефективний розвиток підприємництва, необхідним є також подальший розвиток мережі інвестиційних й інноваційних фондів, формування ефективних механізмів оподаткування підприємницького сектора та зниження його податкового навантаження, подальша діджиталізація документообігу в процесі організації та функціонування підприємницької діяльності, зокрема, щодо сплати податків, надання прозорості адмініструванню митних платежів, організація індивідуального консультування представників підприємницького сектору з боку фіскальної служби, сприяння інноваційній діяльності.

Означені інструменти мають супроводжуватися постійними аналітичними процедурами з метою обліку змін і корегування заходів.

Н. Шлафман та В. Горячук [4] відштовхуються у своєму дослідженні від того, що метою підприємницької діяльності є це підвищення її продуктивності шляхом створення сприятливого середовища в країні інструментами стимулювання підприємницької активності. У пріоритетах науковці бачать вдосконалення соціально-економічної, науково-технологічної та інституціональної складових підприємницького середовища, а до функцій держави відносять вибір методів вирішення проблем, які заважають досягненню мети.

Проблемами, що виявлені як перешкоди розвитку підприємницької діяльності, вчені [4] називають: високий рівень зносу основних фондів підприємств і низький технологічний рівень виробництва; наявність невідповідності оцінки продуктивності в масштабах країни, регіонів і підприємств; високий рівень податкового навантаження на підприємницькі структури, особливо у виробничій сфері; дефіцит кваліфікованих кадрів, які володіють управлінськими і технологічними компетенціями, необхідними для підвищення продуктивності підприємницької діяльності; високі соціальні ризики масових скорочень, особливо у періоди криз, що повністю викрила пандемія COVID-19, і неефективно функціонуючі механізми пошуку та вибору нової роботи, а також перенавчання і підвищення кваліфікації кадрів у підприємницьких структурах, що є особливо важливим для представників малого бізнесу; дефіцит довгострокових кредитно-фінансових ресурсів для розвитку підприємництва у сфері матеріального виробництва; високий відсоток підприємців, що зазнають банкрутства в

перші місяці після початку діяльності або через вплив кризових явищ, таких як пандемія; низька конкурентоспроможність підприємницьких структур зі сфери матеріального виробництва як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках; обмежений внутрішній споживчий ринок. До форм державного стимулювання розвитку представників малого бізнесу науковці [4] відносять податкове, кредитно-фінансове та інституційне регулювання складових підприємницького середовища України.

Крім того, ними виокремлено ряд методів стимулювання розвитку діяльності представників малого бізнесу, серед них економічні, організаційні, інституційні, інформаційні методи [4].

Щодо складу інструментарію, то вчені [4] виокремлюють інструменти та заходи економічного, організаційного, адміністративного та інституційного регулювання. Як перевірку дієвості стимулів розвитку підприємницької діяльності вчені [4] пропонують використовувати критерій результативності, за який обирають зростання доданої вартості, як показник підвищення продуктивності від здійснення підприємницької діяльності на рівні не менш ніж 5 % на рік, між тим умовами здійснення стимулюючих заходів обрано обмеженість ресурсної бази, а саме жорстка обмеженість кадрових і фінансових ресурсів, а також обмеженість у часі.

Виокремлення невирішених питань з означеної проблеми. Отже, як видно з вище викладеного, питання вибору та формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні не втрачає актуальності та є

недостатньо дослідженим, зважаючи на його багатоаспектність, адже кожне з розглянутих досліджень виокремлює лише певні аспекти комплексної проблеми.

Отже, доцільним є удосконалення методичного забезпечення формування інструментарію стимулювання розвитку діяльності представників малого бізнесу в Україні.

Постановка завдання. Виходячи з потреби удосконалення методичного забезпечення формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні нагальним є теоретичне обґрунтування методичного підходу до вибору інструментів стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні.

Сформульоване наукове завдання пропонується вирішувати у такій послідовності (рис. 1).

За результатами аналізу тенденцій розвитку малого бізнесу в Україні здійснюється виокремлення цілей стимулювання його розвитку, зважаючи на галузеву та територіальну специфіку, проводиться побудова ієрархії цілей стимулювання розвитку малого бізнесу, яка дасть змогу виокремити дієві інструменти стимулюючого впливу на розвиток діяльності представників малого бізнесу з урахуванням умов їх функціонування, що сформовані територіальними особливостями розташування та галузевою приналежністю.

Виклад основного матеріалу. Аналіз світових тенденцій розвитку малого бізнесу [5–7] дозволив дійти висновку, що в Україні склалися умови, які здебільшого відрізняються від загальносвітових тенденцій. Сфера малого

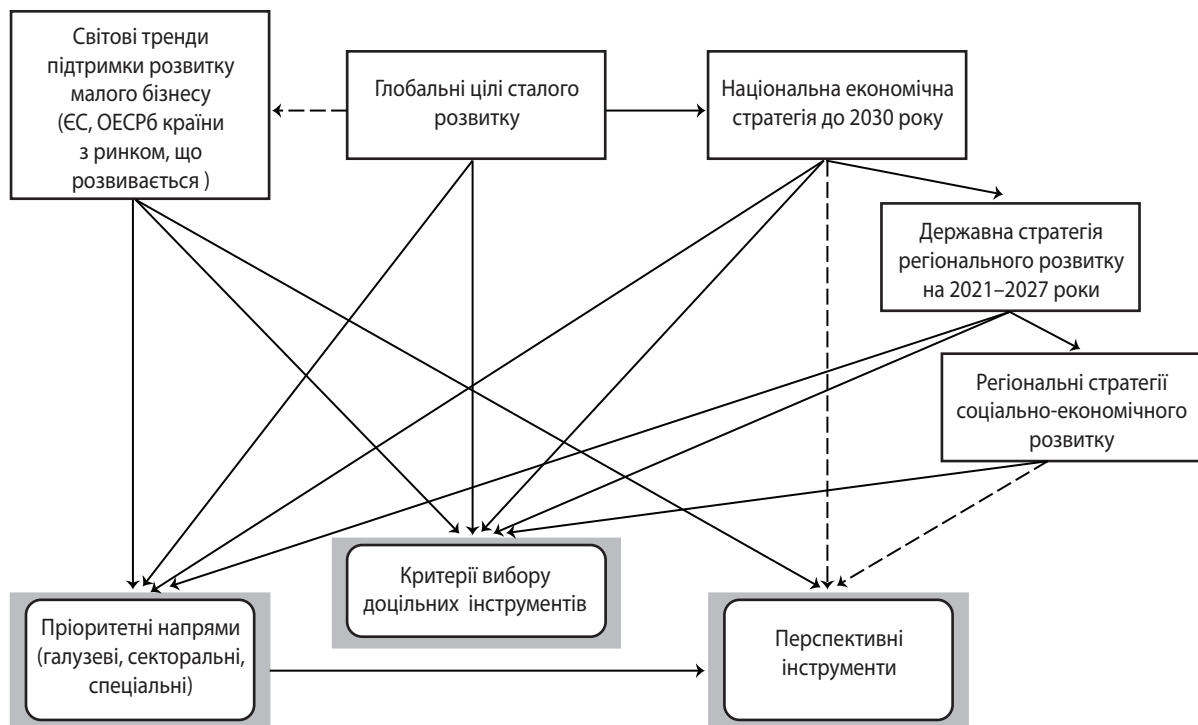

Рис. 1. Послідовність вирішення наукового завдання формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні

Джерело: авторська розробка

бізнесу в Україні потерпає від постійних змін як у правовому регулюванні, так і в економічному забезпеченні, що висуває додаткові вимоги до порядку проведення дослідження. Перш за все, було доведено, що дослідження слід проводити виходячи з динамічних характеристик стану підприємницької діяльності. Крім того, значні відмінності спостерігаються в умовах розвитку підприємницької діяльності по адміністративних територіях та по видах економічної діяльності. У зв'язку з цим виникає потреба в упорядкуванні як цілей розвитку, так і інструментів стимулюючого впливу. Вирішення цієї проблеми можливе завдяки укладенню ієрархії.

Метод ієрархічного аналізу був уперше запропонований американським професором Т. Сааті [8] і присвячений прийняттю рішень в умовах багатокритеріальної невизначеності. Він поєднує аналітичний підхід, що спирається на теорію алгебри матриць з експертними процедурами.

Основна ідея цього методу полягає у побудові ієрархії, на верхньому рівні якої визначається мета дослідження. Далі на одному або кількох рівнях визначаються критерії, на основі яких приймається рішення, або фактори, що у подальшому дають змогу визначитися із прийняттям рішення.

На останньому, нижньому рівні стоять можливі варіанти. До кожного рівня будуються матриці суджень, з яких визначається вплив чинників попереднього рівня на чинники наступного рівня. Метод аналізу ієрархії є замкнутою логічною конструкцією, що забезпечує за допомогою простих правил аналіз складних проблем у всій їхній різноманітності та приводить до найкращої відповіді. Метод аналізу ієрархії є обґрунтованим інструментом вирішення багатокритеріальних завдань у складній та невизначеній обстановці з ієрархічними структурами, що включають як явні, так і приховані фактори. Цей інструмент має безперечну перевагу порівняно з методами, в основі яких лежить лінійна логіка.

Теорія аналізу ієрархії зводиться дослідження складних систем, наприклад, формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні, до послідовності порівнянь відповідним чином упорядкованих певних компонентів (рис. 2).

Як критерій оцінювання Т. Сааті [8] пропонує результати експертного оцінювання, тобто суб'єктивне судження фахівців з визначеного питання, що виражене у певній кількості балів. На відміну від нього, доцільно використовувати результати, що отримані шляхом проведення статистичного аналізу даних про стан підприємницького сектора економіки країни, взятих у динаміці за достатній проміжок часу. Рекомендованим є проміжок часу у десять років, адже, зважаючи на тридцятирічний період існування України як самостійної держави, її економіка декілька разів перебувала як у стані кризи, так і у стані зростання, а отже, десятилітній період у будь-якому разі охопить декілька станів економічної системи. Ці дані носять об'єктивний характер і заслуговують на більшу довіру під час формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу. Після складання схеми ієрархії встановлюються параметри для кожного її рівня (рис. 3).

Завдання цього рівня ієрархії полягає у визначенні переваг кожного з видів економічної діяльності в межах адміністративної території, зважаючи на частку, що припадає на представників малого бізнесу. Кожна група може формуватися з представників видів економічної діяльності, які об'єднані певною адміністративною територією. Під час попарного порівняння формується рішення стосовно кожного компонента визначеної групи.

Визначення проводиться за допомогою матриці, аргументами якої є динамічні показники, що характеризують той чи інший вид економічної діяльності: як оцінний критерій може бути взятий показник зміни чисельності представників малого бізнесу певного виду економічної діяльності на обраній адміністративній території, або зміна чисельності зайнятих у секторі малого бізнесу у певному виді економічної діяльності на той самій адміністративній території.

Матриця складається з рівної кількості рядків і стовпців. Головна її діагональ складається з одиниць, оскільки порівняння кожного елементу із собою дає одиничний результат. Недосконалістю такого підходу може стати зовелика кількість елементів матриці та велика кількість власне матриць, адже кожна з них може включати лише представників одного виду економічної діяльності.

Наступний крок полягає в обчисленні векторів пріоритетів за цією матрицею. У математиці це аналогічно до обчислення головного вектора, який після нормалізації стає вектором пріоритетів. Розрахунок можна проводити декількома способами. Отриманий в результаті обчислення нормований власний вектор $X_n (X_1, X_2, \dots, X_n)$ є характеристикою динамічного стану розвитку представників малого бізнесу в межах обраного виду економічної діяльності на обраній адміністративній території, де X_1 – частка першого елементу у сукупності, а X_n – частка n -го елементу у сукупності [6].

Перевірка узгодженості елементів матриці полягає в обчисленні максимального власного числа $\lambda_{\max}$. Для цього використовується спосіб множення матриці на вектор. Помноживши матрицю порівнянь на вектор рішення, отримаємо новий вектор. Обчисливши суму компонент нового вектора по числу компонент, отримаємо значення максимального числа матриці, яке дозволить виконати перевірку матриці на узгодженість її елементів. Таким чином, з'являється можливість встановити пріоритети серед елементів певного рівня ієрархії щодо одного елемента наступного рівня.

Якщо рівнів ієрархії більше двох, різні вектори пріоритетів об'єднуються в матриці пріоритетів, з яких визначається остаточний вектор пріоритетів для нижнього рівня. Таким чином, сформовано методичний підхід до формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу в межах певної адміністративної території на підґрунті методу аналізу ієрархії.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Удосконалення методичного забезпечення формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні запропонованим методичним підходом дає змогу вираженого вибору тих видів економічної діяльності, які мають потенціал розвитку у секторі ма-

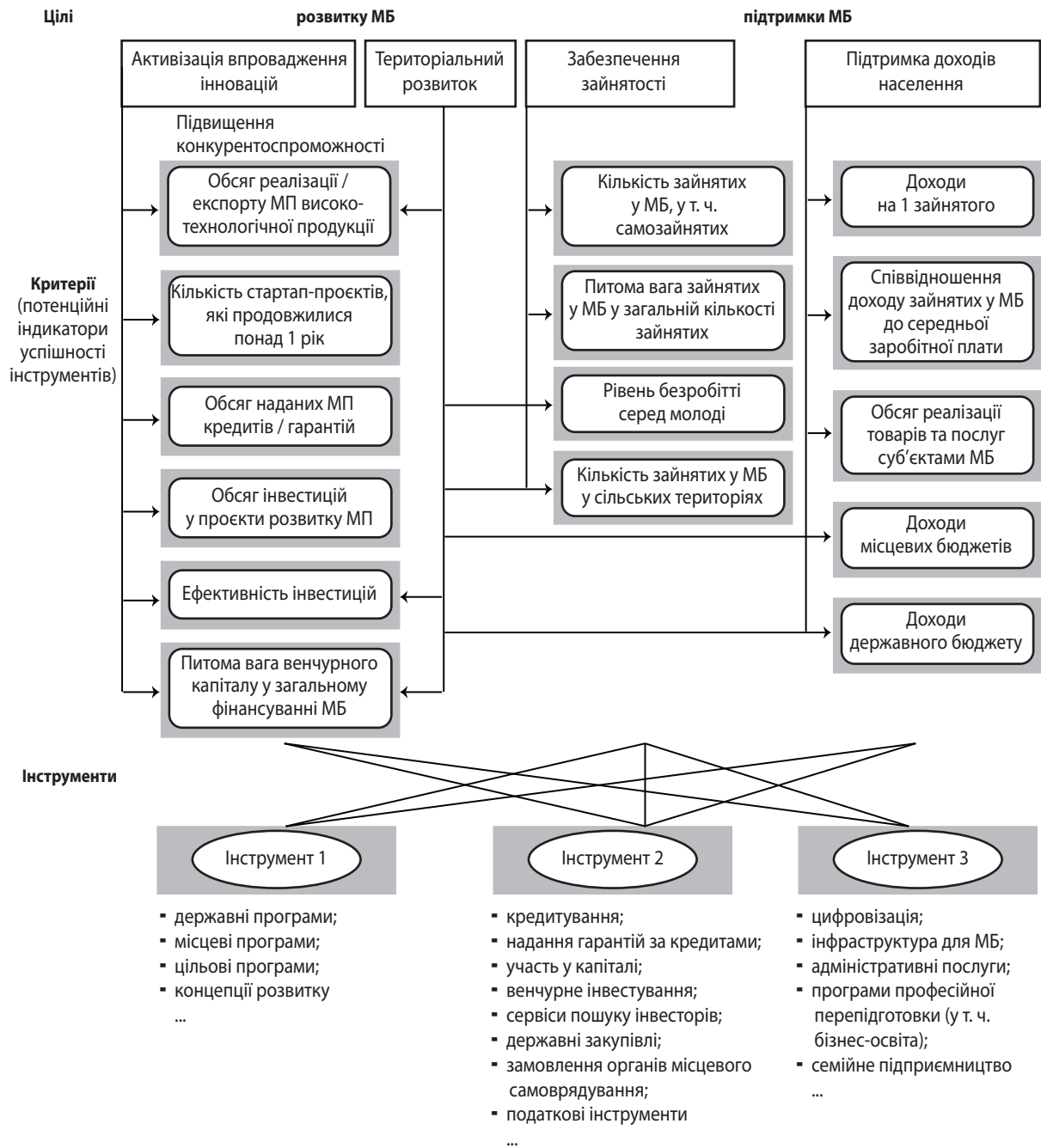

Рис. 2. Ієрархія визначення цілей, критеріїв та інструментів стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні

Джерело: авторська розробка

лого бізнесу в межах певної адміністративної території, яка відрізняється унікальним складом природних, виробничих і людських ресурсів.

Визначною ознакою запропонованого методичного підходу є можливість математичного доведення об'єктивності отриманих результатів. До недоліків слід віднести значні обсяги розрахунків матриць порівняння, що створює підґрунтя для подальшого наукового пошуку шляхів виваженого формування інструментарію стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

- Бойко В., Крупа В. Механізми та інструменти управління розвитком суб'єктів малого підприємництва АПК. *Агросвіт*. 2019. № 20. С. 3–10.
DOI: 10.32702/2306-6792.2019.20.3
- Лупак Р., Васильців Т., Рудковський О., Березівський Я. Проблемні аспекти, пріоритети та засоби зміцнення фінансово-економічної безпеки суб'єктів малого підприємництва в Україні. *Підприємництво і торгівля*. 2021. № 28. С. 49–55.
DOI: 10.36477/2522-1256-2021-28-07

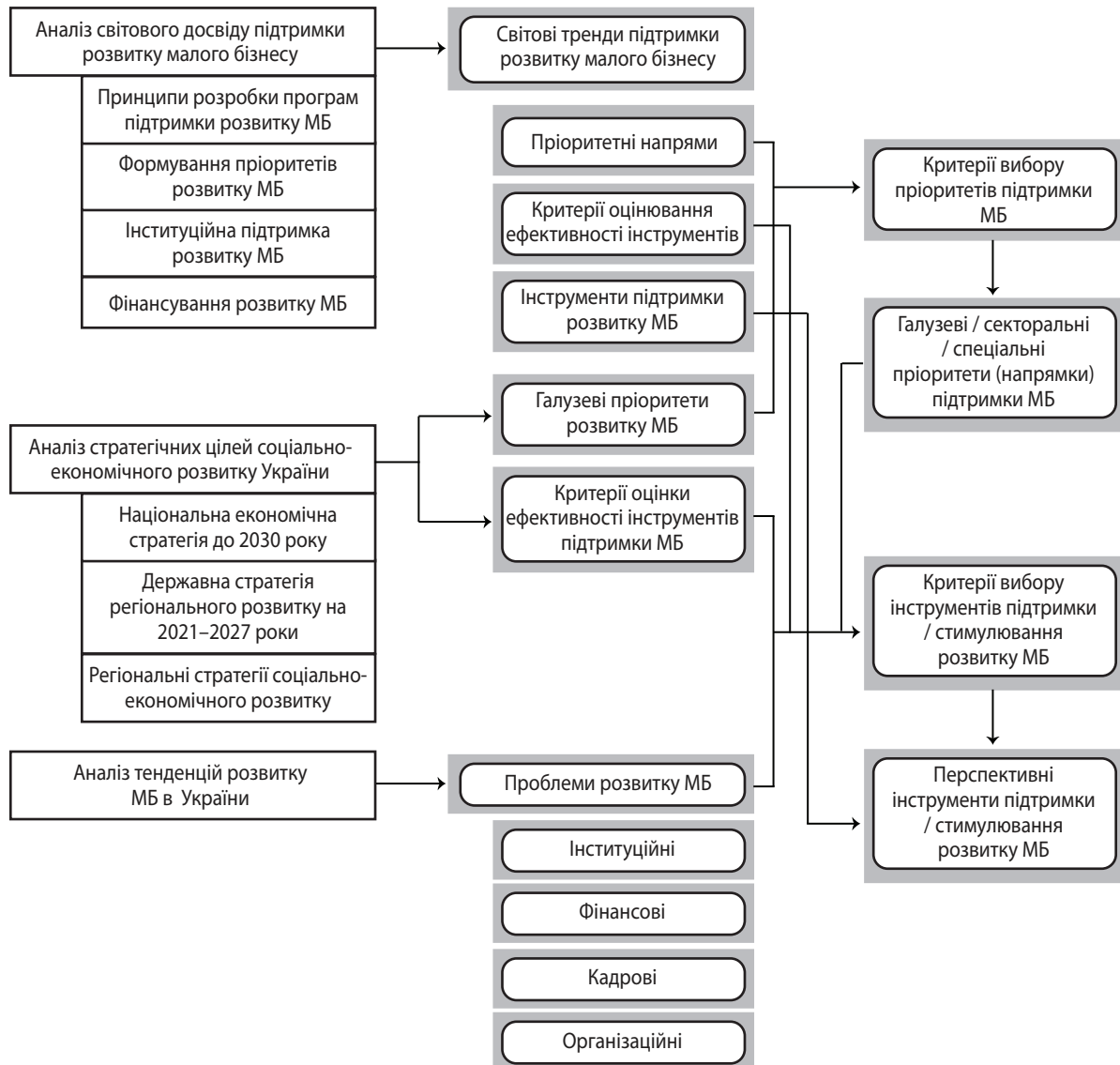

Рис. 3. Порядок визначення критеріїв вибору інструментів стимулювання розвитку малого бізнесу

Джерело: авторська розробка

3. Варналії З. Фіскальна політика та її вплив на розвиток малого і середнього бізнесу в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2018. № 5 (257). С. 27–49. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/archive.php>

4. Шлафман Н., Горячук В., Бондаренко О. Теоретичні аспекти формування організаційно-економічного механізму підвищення продуктивності підприємницької діяльності. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2021. Theoretical and empirical scientific research: concept and trends. Vol. 1.

DOI: 10.36074/logos-10.12.2021.v1.04

5. Тур О. В. Сучасні світові тенденції розвитку малого бізнесу *Приазовський економічний вісник*. 2020. № 5 (22). С. 23–28. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/5_22_ukr/7.pdf

6. Тур О. В. Світовий досвід законодавчого забезпечення та державної підтримки малого бізнесу. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 49. С. 28–33. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/49_2020_ukr/8.pdf

7. Красносова О. М., Харченко Р. В. Інструментарій державної політики в сфері підтримки та стимулювання розвитку малого бізнесу. *Проблеми економіки*. 2020. № 4. С. 42–47.

8. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий. URL: http://ir.nmapo.edu.ua:8080/jspui/bitstream/lib/267/1/saati_t_prinyatie_reshenii_metod_analiza_ierarhii.pdf

REFERENCES

Boiko, V., and Krupa, V. "Mekhanizmy ta instrumenty upravlinnia rozvytkom subiektiv maloho pidpriemnytstva APK" [Mechanisms and Tools for Managing the Development of Small Businesses in Agriculture]. *Ahrosvit*, no. 20 (2019): 3-10.

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.20.3

Krasnosova, O. M., and Kharchenko, R. V. "Instrumentarii derzhavnoi polityky v sferi pidtrymky ta stymuliuvannia rozvytku

maloho biznesu" [State Policy Tools in the Field of Support and Stimulation of Small Business Development]. *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2020): 42-47.

Lupak, R. et al. "Problemni aspekty, priorytety ta zasoby zmitsnennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky subiektiv maloho pidpriemnytstva v Ukraini" [Problematic Aspects, Priorities and Means of Strengthening the Financial and Economic Security of Small Businesses in Ukraine]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia*, no. 28 (2021): 49-55.

DOI: 10.36477/2522-1256-2021-28-07

Saati, T. "Prinyatiye resheniy. Metod analiza ierarkhiy" [Making Decisions. Hierarchy Analysis Method]. http://ir.nmapo.edu.ua:8080/jspui/bitstream/lib/267/1/saati_t_prinyatie_reshenii_metod_analiza_ierarhii.pdf

Shlafman, N., Horiachuk, V., and Bondarenko, O. "Teoretychni aspekty formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu pidvyshchennia produktyvnosti pidpriemnytskoi diialnosti" [Theoretical Aspects of Formation of Organizational and

Economic Mechanism of Increase of Productivity of Business Activity]. *Zbirnyk naukovykh prats LOGOS. Theoretical and empirical scientific research: concept and trends*, vol. 1 (2021).

DOI: 10.36074/logos-10.12.2021.v1.04

Tur, O. V. "Suchasni svitovi tendentsii rozvytku maloho biznesu" [Modern World Trends in Small Business Development]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*. 2020. http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/5_22_ukr/7.pdf

Tur, O. V. "Svitovyi dosvid zakonodavchoho zabezpechennia ta derzhavnoi pidtrymky maloho biznesu" [World Experience of Legislative Support and State Support of Small Business]. *Infrastruktura rynku*. 2020. http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/49_2020_ukr/8.pdf

Varnalii, Z. "Fiskalna polityka ta yii vplyv na rozvytok maloho i serednyoho biznesu v Ukraini" [Fiscal Policy and its Impact on the Development of Small and Medium-sized Businesses in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*. 2018. <http://n-visnik.oneu.edu.ua/archive.phpф>

Стаття надійшла до редакції 30.10.2021 р.